

vai par Ilzi, Līgu un Emīlu?

DIENAS
TĒMA

UZZIŅAI

NELIELS IESKATS RETAJOS LATVIJĀ BĒRNIEM DOTAJOS PERSONVĀRDOS

Adgars, Afrodīte, Aglikērija, Aģis, Airīte, Alereins, Alimpiada, Alsis, Amarilla, Aniceta, Anlīze, Aralds, Ārīte, Arma, Ata, Atstars, Aviva, Baldūrs, Beneventa, Beruta, Biminita, Bitīte, Bonaventūra, Borbola, Brīvīte, Brunons, Cerība, Cildonis, Ceronis, Dacija, Dadzis, Dairita, Danna, Dato, Dedze, Dida, Dome, Domicelija, Domna, Drošvaris, Dūda, Dzeja, Dzeštra, Eba, Edilberts, Edla, Ega, Egīns, Eglis, Ego, Elvi, Emerenciana, Emme, Ēra, Ermionija, Ero, Feona, Filgita, Florijs, Fortunata, Gaismone, Generoza, Godvars, Grita, Guntiņa, Hanelita, Hannelore, Hella, Hilija, Honorads, Ideja, Īge, Ildefons, Illo, Iluminata, Imārs, Indīra, Ingolfs, Ino, Isma, Itārs, Jadze, Jella, Jesija, Jūnija, Jūnijs, Jūris, Jūtvaldis, Kaliksts, Kamene, Ktatra, Kiliķeja, Kristo, Laimīte, Laimrita, Laimziēds, Latvī, Lili, Lipija, Līrija, Maida, Maima, Matis, Mazalda, Meikulis, Miernesī, Minadora, Nana, Nāra, Narcise, Naula, Nida, Nimmija, Noldis, Olārs, Olis, Olīva, Oniksa, Paija, Pius, Plūdonis, Potencija, Rana, Randolfs, Rasita, Remberts, Rieta, Riho, Rogate, Sandrīte, Sārtīte, Saulīte, Saulvija, Sholastika, Silvars, Sirdsvaldis, Smailis, Taila, Taunis, Ulda, Undalgs, Ūnika, Uno, Valdeko, Valdonis, Varaidotis, Vello, Vēna, Vidars, Vīna, Viorika, Vītols, Zanga, Zelta, Zezostriš, Ziedonija, Zola, Žene.

AVOTS: GRĀMATA "VĀRDADIENU KALENĀRS", 1999. GADS

<< Nodars, Nātanaēls, Harisma, Elisabeta, Semuela, Abdurrahmans, Džans, Kuimiņš, Vīkints, Pērle, Karalina u.c.

Kā izrunāsi?

D. Bezļepkina atklāj, ka ir, protams, gadījumi, kad vecāka vai abu vecāku izvēlētais vārds nav labskanīgs: "Tad pajautāju, kā tas tiks izrunāts. Kā tiks locīts? Dažreiz grūti komunicēt, jo vecāks iespējams, dusmojas, sak, būs tā, kā es gribu, un viss. Neparasta vārda izvēle nereti saistīta ar to, ka pašam vecākam arī tāds ir. Daudziem bērniem divi vārdi doti tikai tāpēc, ka mamma un tētis nav spējuši vienoties par vienu. Mammai patīk viens, tētim cits, un tad nu viņi nolemj, ka dzimšanas apliecībā rakstīs divus." Tikai interesanti, vai bērnu ikdienā mamma sauks pašas izvēlētajā vārdā, bet tētis atkal savā? Bijis gadījums, kad reģistrēt jaundzimušo atnāca tēvs un ielika pašā izdomāto personvārdu. Kad bērna vārdu uzzināja māte, viņas nostāja bija kategoriska. Vīrietis netika ielaists dzīvoklī, kamēr mazajam nebija reģistrēts sievietes izvēlētais personvārds.

Runājot par vārda došanas tendencēm, vērojams, ka aizvien biežāk latvisko vietā vecāki izvēlas angļiskos. Piemēram, Braiens, Hārvijs, Kristens, Liams, Railijs, Claire, Dženifera, Greisa, Kellija, Mišela u.c. Turpinās vārdu došana, tos izvēloties tādus pašus kā seriāla vai izlasītas grāmatas varonim vai pasaulē populārai personai: Dominiks, Rafaels, Felicita, Keita, Odrija, Patrīcija, Skārleta, Melānija u.c. Vēl nianse, ka starptautiski populārus, angļiskos vārdus biežāk izvēlas latvieši. Slāvu tautības vecāki vairāk turas pie saviem tradicionālajiem vārdiem: Artjoms, Georgs, Ļevs, Maksims, Nikolajs,

Aleksandra, Elizaveta, Jekaterina, Ksenija, Ludmila, Poļina u.c.

Likumdošana paredz gadījumus, kad persona var mainīt savu vārdu vai uzvārdu. Liepājas Dzimtsarakstu nodaļas pieredze, ka no visiem maiņas gadījumiem, kas notiek viena gada laikā, vairums ir uzvārdu maiņas. No, piemēram, 60 gadījumiem 10 personas grib mainīt vārdu, bet 50 uzvārdu.

Neapdomā, kā locīs

Dienvidkurzemes novada pašvaldības Dzimtsarakstu nodaļas vadītāja vietniece Kristīne Ungere pirms novadu apvienošanas bija Aizputes Dzimtsarakstu nodaļas vadītāja. Gandrīz sešu gadu darba pieredze viņai vairāk saistās ar Aizputi un apkārtnējiem pagastiem. Reģistrēt ļoti dīvainus vārdus nav gadījies, tādus arī vecāki neliekot, lai gan tendence tagad tāda, ka vairāk tiek ārzemnieciskus un vecus vārdus. Dārta, Emīlija, Anna, ko neizvēlējās, kad populāra bija Ilze, Dace, Ineta. Pēdējos gados Aizputē reģistrēta Vanesa, Kerija, Rafaels, Emanuelis, Mūna, Emets, Noa.

Par līdzīgiem vārdiem, kuri beidzas gan ar vienu s, gan diviem, K. Ungere pārjautājusi, vai tiešām vecāki grib vienu s. Jā, gribot, lai ir Ingus, nevis Inguss vai Elvis, nevis Elviss. Pēc laika, sapratuši, ka vārds ar diviem s locījums skan pierastāk un tīkamāk, ierodas Dzimtsarakstu nodaļā, lai labo. Tādas iespējas ir. "Bijuši gadījumi, ka mamma pirms nākšanas bērnu reģistrēt man piezvana: "Iesakiet bērnam to vārdu, kurš man patīk, nevis tētim." Bijis, ka katrs grib likt savu vārdu un vēl jāvienojas." K. Ungere iesaka mazuļa vārdu izdomāt iepriekš, pirms nākšanas uz nodaļu, jo tad vecākiem nebūs lieku uztraukumu. ▶

EKSPERTE

Kāpēc vecāki bērniem dod neparastus vārdus

Kristīne Maka,
klīniskā psiholoģe

Vēsturiski vārdus izvēlējās, balstoties uz kādām īpašībām, jo vecāki ne tikai gribēja pasvītrot bērna individualitāti, bet arī it kā piešķirt kādu īpašību. Piemēram, indiāņi bērnu nosauca par Lāci vai Vilku ar nodomu dot viņam spēku, resursus. Vecāki dod bērniem reliģiskus stipro vai svēto vārdus, domādami, ka tie dos aizsardzību. Ietekmē arī lieli notikumi. Piemēram, pēc kara meiteni var nosaukt par Uzvaru. Ja šogad meitenītei iedots Bronzas vārds, tad skaidrs, ka tas par godu Latvijas hokeja komandas bronzas medaļām. Līdz ar to vecāki vārdam piešķir tā saucamo uzvaras garšu un projicē vēlamo īpašības. Tas jau tā ir no seniem laikiem, ka ar vārdu var kaut ko izcelt, piešķirt, uzdāvināt.

Ir tradīcija izvēlēties vec-tētiņa vai vecmāmiņas vārdu, tādā veidā godinot cilvēku, arī turpinot tradīciju. Ar vārdu mēs jaundzimušajam kaut ko novēlam. Ja pazinām labu, stipru Jāni un tādu vārdu dodam bērnam, mēs viņā it kā ieliekam tās pašas īpašības, kādas pieaugušajā, krietnā vīrietī. Ja vārds ceļo dzimtā no paaudzes paaudzē, sabiedrība izveido tā psiholoģisko tēlu. Iedomājas, ka Jānis noteikti būs

tāds, Juris – tāds, Anna – tāda, bet Marija – tāda.

Varbūt reizēm cilvēks bērnam ieliek no citas tautas ņemtu vārdu, kura nozīmi nezina, taču patiešām tā skanējums. Daudzas kultūras ir sajaukušās, un, ja latviešiem vārds nozīmē ko pieklājīgu, citā tautā tas var būt nepieklājīgs vārds, un otrādi. Citas tautas stiprais vārds mums varbūt šķitīs rupjš. Ja bērnam tādu ieliks, protams, ka viņš mūsu kultūrā būs pakļauts izsmiešanai.

Izsmiešana iet gadu gaitā līdz neatkarīgi no tā, kāds vārds dots. Izsenis bijuši Jānisbānis, Anna-panna un vēl citi salikumi. Bērni to uztver dažādi. Ja kāds ir par sevi pārliecināts, ar stipru un stabilu nervu sistēmu, viņam ir atbalsts no vecākiem, apzinās sava vārda nozīmīgumu, tad varēs stāvēt pāri sabiedrības pretestībai uz neparastā nepieņemšanu. Bet citam bērnam, kuram varbūt nebūs šādas pārliecības par sevi un kurš neredzēs vērtību savā vārdā, sabiedrības negatīvās izpausmes var kļūt par problēmu. Tās dēļ viņš var ciest.

Neparastākus vārdus bērniem bieži vien izvēlas tādi cilvēki, kas savā dzīvē jau ir daudz izdarījuši un kaut ko sasnieguši. Viņi ir emocionāli stabili un var stāvēt ārpus kolektīvajiem rāmjiem. Ir iekšēji brīvi, savā individualitātē psiholoģiski stipri. Šie

vecāki ar vārdu iedod bērniem apziņu, ka viņi drīkst būt unikāli. Vecāki balstās uz bērnu kā personību un ka katra personība ir vērtība. Tas, protams, nenozīmē, ka mammas un tēti, kuri bērnu nosauks par Jāni vai Annu, tādi nav.

Brīžiem bērnus nosauc vārdos, kurus mums grūti iekļaut ikdienā; ieliek Luciferu, Kovidu, Miesassargu, Gonoreju un citus līdzīgus. Šajā gadījumā vairs nav runa par bērna individualitāti kā vērtību, bet vairāk par patoloģiska vecāku vēlme atšķirties. Nevaru apgalvot, bet varētu būt, ka viņi nespēj iekļauties sabiedrībā, protestē pret to, nevar atrast savu vietu. Dodot dīvainu vārdu bērnam, pieaugušie it kā met izaicinājumu normai, nedomādami par bērna labsajūtu sabiedrībā. Viņiem vārds kļūst par pašizpausmes veidu – ar to turpina revolucionāro spēli ar sabiedrību.

Nav jau teikts, ka tā nedrīkst darīt. Vecāki izvēlas, ka viņu ģimenes vērtība ir stāvēt pret, un tad bērns kļūst par vienu no viņējiem. Bet vai viņš vēlāk būs laimīgs, priecīgs un varēs iekļauties sabiedrībā? Vai vecāki ar vārdu būs palīdzējuši vai nodarījuši kaitējumu, atņēmuši iespējas un sagādājuši liekus šķēršļus? To pārvarēšana prasīs lielu spēku. Ja vecākiem bērns ir tikai līdzeklis viņu pašizpausmei, tas ir egoistiski. ▶

ES DOMĀJU TĀ: KĀ TIKĀT PIE SAVA VĀRDA?

Iveta
Tiruma – strādā:

– Es ģimenē biju ceturtais, jaunākais bērns. Mamma man bija izdomājusi vārdu, bet notika balsošana, kurā piedalījās arī vecākie bērni. Bija trīs varianti, un uzvarēja vārds, kas nebija mammas izvēle. Man visu laiku ir sajūta, ka es tomēr gribētu sev to vārdu, kuru bija izvēlējusies mamma, – Ramona. Tas man patīk daudz labāk.

Sarmīte
Putāne –
bezdarbniece:

– Mamma pazina vienu sievieti, kura bija ierēdne un ļoti laipna. Tāpēc mani nosauca viņas vārdā par Sarmīti. Jutos labi un nu jau zinu vairākas Sarmītes. Man pašai ir pieci bērni, un vārdu došana viņiem nebija viegla. Man gribējās vienu, vīram otru

vārdu. Tāpēc pirmajam iedevām divus. Tad jau visiem pārējiem arī bija jāliek divi. Citādi nesapratīs, kāpēc pēkšņi tikai viens vārds.

Anastasija
Afanasjeva –
strādā:

– Vārdu izvēlējās mammas omamma. Mamma bija izdomājusi vārdu Valērija, bet pēc atgriešanās no slimnīcas mammai piezvanīja omamma un jautāja: "Kā jūtas Anastasija?" Mamma omīti mīlēja un piekrita viņai. Kad piedzima mana meita, viņai vārdu domājām trijātā: es, vīrs un mana mamma. Visi trīs bez strīdiem izdomājām, ka mazajai vārds būs Arina. Citus variantus nemeklējām.

Andrejs Jevsikovs –
bezdarbnieks:
– Tētis gribēja citu, bet mamma palika pie sava un

nosauca mani par Andreju. Patīk šis vārds. Populārs, stiprs, un daudzus tā sauc. Kad man piedzima meita, gribēju dot viņai vārdu Anna, bet sieva bija kategoriski pret un palika Jevgēņija.

Mārcis
Bendiks – dzīvo
Liepājā:

– Vecākiem bija vārdu saraksts, no kura izvēlēties manējo. Divi vecākie brāļi jau bija priekšā. Beigās palika pie vārda, kuru izvēlējās mamma. Visu mūžu es ar savu vārdu esmu juties brīnišķīgi. Kad dzima mani bērni, tika ņemti vērā dažādi aspekti, bet visiem saistība ar ziediem: leva, Rūta un Miķelis. Ir tādas puķes miķelītes!

DAIGA LUTERE
EGONA ZĪVERTA FOTO